

ת"פ 46924/04/17 - מדינת ישראל נגד עודד תורג'מן (עציר) - בעצמו

בית משפט השלום בבאר שבע

09 נובמבר 2017

ת"פ 46924-04-17 מדינת ישראל נ' תורג'מן(עציר)

בפני כב' השופט איתי ברסלר-גזון, סגן נשיאה
המאשימה

מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד כרמית כהן

נגד

עודד תורג'מן (עציר) - בעצמו
ע"י ב"כ עו"ד ליאור כהן

הנאשם

[פרוטוקול הושמט]

החלטה

ההרשעה וההסדר הדיוני

1. הנאשם הורשע, על פי הודאתו בעובדות כתב האישום המתוקן, בעבירות של סחר בסם מסוכן, אספקה של סם מסוכן וסיוע לסחר בסם מסוכן, שתי עבירות לפי סעיף 13 בפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], תשל"ג - 1973 ועבירה נוספת לפי סעיף 13 בפקודת הסמים ביחד עם סעיף 31 בחוק העונשין, תשל"ז - 1977.
2. ברקע כתב האישום הפעלתו של סוכן משטרתי בתחום הסמים. האישום הראשון עניינו במכירה שמכר הנאשם לסוכן חשיש במשקל של כ-6.7 גרם, מחולק לשתי יחידות וזאת בתמורה ל-300 ₪. האירוע השני היה ביום 27.12.2016 (כשבוע לאחר האירוע הראשון) שאז סיפק הנאשם לסוכן כ-7 גרם חשיש מחולק לשלוש יחידות. ביום 29.12.2016 עזר הנאשם לאחר למכור גם כן כ-6.9 גרם חשיש בתמורה ל-400 ₪.
3. ביום 19.7.2017 הודה הנאשם בעובדות כתב האישום והוסכם על הגשת תסקיר, כאשר ההגנה הבהירה שהיא מבקשת לבחון אופציה טיפולית.
4. אין הסכמה עונשית והוגש תסקיר ע"י שירות המבחן שבסופו יש המלצה שיקומית לקהילה טיפולית בטרם ייגזר דינו של הנאשם. הקהילה המוצעת היא קהילת "צעדים" בקרית שלמה. הנאשם נמצא מתאים לקהילה זו ותואם לו אפילו מועד לכניסה. הבקשה היא להליך של גמילה בקהילה סגורה כאמור.
5. המאשימה מתנגדת לבקשה ועותרת לגזור את דינו של הנאשם ללא הליך טיפולי בשלב זה.
6. תמצית תסקיר שירות המבחן:
מתסקיר שירות המבחן עולה כי הנאשם כבן 24, רווק ואב לילדה בת 8 שמתגוררת מיום לידתה בבית משפחתו.

עולה תמונה של שימוש עמוק בסמים. המשפחה עובדת, הוריו עובדים בעבודות מסודרות ואחיו של הנאשם מנהלים אורח חיים נורמטיבי ואף דתי. אמו של הנאשם היא האפוטרופוסית לבתו הקטינה כשבין היתר, ובשל ריצוי מאסרים ארוכים, אין קשר הורי טוב בין הנאשם לבתו.

שירות המבחן התייחס גם לעברו של הנאשם ולכך שבנערותו התקשו הוריו להציב לו גבולות. עם זאת, במקרים שבהם היה במעצר בית, לא היססו להודיע למשטרה כשהפר את התנאים.

הנאשם הפסיק ללמוד בכיתה ח' והשלים את לימודיו בבית הסוהר. הוא גם ניסה לעבור הכשרה בתחום המזון, אולם ללא סיום ההכשרה.

מדובר במי שיש לו רישום פלילי לא קצר, וזאת על אף גילו הצעיר. לאחרונה יש לו הרשעה בעבירת אלימות וגם לפני כשנה. לפני כשנתיים נדון לעונש מאסר של שנה בגין עבירות סמים וגם בעבר הרחוק יותר ריצה עונשי מאסר, אחד מהם ממושך מאוד בשל אירוע שהסתיים במוות. יש רישום גם מבית משפט לנוער.

שירות המבחן עמד גם על התמכרות ארוכת השנים לסמים, לרבות סמים קשים. היה בעבר הליך טיפולי בשל התמכרות להרואין, וזאת בגיל צעיר מאוד, הליך שנראה שסייע במשך שנים לא מעטות. אם כי לאחרונה, כך עולה, ממש לפני מעצרו של הנאשם, הוא החל להשתמש באופן אינטנסיבי גם בסמים קשים ובכמויות גדולות, עד כי הובהל לטיפול רפואי והיה חשש לגופו. בשלב זה, הבין שאם הוא רוצה להמשיך לחיות, עליו לשקם את חייו ולהפסיק את השימוש בסם. הוא פנה בפעם הראשונה לגורמי טיפול וביקש עזרה.

שירות המבחן התרשם כי אורח החיים העברייני נתפס בעבר אצל הנאשם כמסקרן ומושך, אולם גם כמסכן וכעת יש בו את שלא היה בעבר, והיא מוטיבציה לשקם את חייו כיוון שחש שהגיע לתחתית ואיבד כהגדרתו צלם אנוש. שירות המבחן מצא מוטיבציה עזה אצל הנאשם לשינוי אורח חיים ולטיפול בבעיית ההתמכרות באופן שבא לידי ביטוי גם באקטיביות שגילה טרם מעצרו לנסות למצוא מסגרות גמילה סגורות להשתלבותו, וזאת בשל מודעות גבוהה למצבו הנפשי והפיזי. משכך, המלצתו של שירות המבחן היא כאמור להעדיף מתן הזדמנות לאפיק שיקומי ולאפשר לנאשם לראשונה להשתלב בקהילה טיפולית סגורה.

7. כאמור המאשימה מתנגדת להמלצה של שירות המבחן וטענה שגילו הצעיר של הנאשם ביחד עם הרישום הפלילי בתקופה קצרה זו וההרשעות הרבות בעבירות של סחר בסמים, לרבות העובדה שהשתחרר מהכלא רק לאחרונה, כל אלו לא מצדיקים את האפיק השיקומי בשלב הזה.

8. הסנגור עתר כאמור לאמץ את המלצת שירות המבחן וטען כי אילו הנאשם היה מסכים בהליך הגישור, היה צפוי לעונש שהוא אומנם מכביד אבל לא בלתי סביר מבחינתו, ובכל זאת הוא מעדיף את האופציה הטיפולית מתוך שהוא מבין שעל אף שמדובר בזמן ארוך, יש לו אינטרס אישי להיגמל ולהציל את חייו.

9. שמעתי גם את אמו של הנאשם שעתרה לאפשר לנאשם להיגמל והבטיחה לסייע ולתמוך בו, לרבות לערוב להסגרתו אם ייפלט מהקהילה.

דין

10. הדילמה העיקרית לעת הזו היא האם לגזור כעת את דינו של הנאשם (כעתירתה של המאשימה) או דווקא לאפשר לו הזדמנות להשתלב בהליך גמילה, ולדחות לשם כך את המשך שלב הטיעונים לעונש. זה מול זה ניצבים ערכים שונים, בעלי חשיבות לא מעטה, כל אחד בפני עצמו:

גזירת דינו של הנאשם היום עולה בקנה אחד עם עקרונות הגמול וההלימה, להשיב לו כגמולו, כאן ועכשיו, ולהרחיקו מהחברה לתקופת זמן, תוך מתן הגנה לחברה כולה. החיסרון ביישום ערכים אלו הוא חסרון על פני זמן ונובע

מההנחה שגם אם קיים הליך גמילה בכלא, לא בהכרח הוא יניב תוצאות טובות מהליך חיצוני. יוצא אם כן שהנאשם לא נגמל כעת ושיקומו מתעכב, וגם לעתיד, בסופו של יום ישוחרר הנאשם לאחר ריצוי עונשו, כשספק אם הוא משוקם, במצב שבו המוטיבציה החיצונית שלו להליך גמילה לא קיימת (אינטרס החלופה).

מנגד, משרתת חלופת גמילה היום ערך של כבוד האדם, זכותו לשיקום ולתקווה ואף ערך חברתי כולל, שאדם משוקם מסוכן פחות לחברה ויכול לשרתה. אלא שגם לחלופה זו סיכון: שלא תצליח ויימצא הנאשם מחוץ למסגרת כשהוא מסוכן לחברה. יש בחלופה זו גם להקהות את עקרון ההלימה שהוא העיקרון המנחה היום במשפט הפלילי.

11. ערך שיקומו של נאשם, כערך בפני עצמו, לא זר לנו והוא מצוי ומוזכר במקורותינו, שנאמר [תלמוד בבלי, מסכת קידושין, ל"ב]:

"אמר ר' יצחק, יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום. ואמר ר' שמעון בן לוי, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו, אין יכול לו, שנאמר, אלקים לא יעזבנו בידו".

ובמסכת שבת ק"ד [תלמוד בבלי]: **"הבא להיטהר, מסייעין אותו".**

ברע"ב 7436/14 גור נ' **שירות בתי הסוהר** (30.11.2014) התייחס כב' השופט א. רובינשטיין, תוך עיון במקורות, לדרישה הן כלפי העבריין שישקם עצמו והן כלפי החברה לאפשר זאת, וקבע -

"... "הבא להיטהר מסייעין אותו" (בבלי שבת, ק"ד) ... גם אם קשה במקרה כגון ענייננו לומר בפה מלא "מודה ועוזב ירוחם" (משלי כ"ח, י"ג) ... עדיין אין הדלת נעולה לשיקום גם לעבריין קשה; ... גישת היהדות "שיש לעזור לעבריין להשתקם, והיהדות מוכנה ללכת כברת דרך כלפי אדם המוכן לגלות סימני תשובה" ... הגם שהחטא הכבד נעשה, ואת המעוות אי אפשר לתקן במציאות, יש מקום לחרטה ולצער ועמם לחלוף הזמן כטעם לחסד ולתיקון. דברים אלה, גם אם קשה אנושית להלמם בזכרנו את המעשה, מצביעים על פתח שיקום ... שומה עלינו לעודד עבריינים המבקשים להשתקם."

למקומו של השיקום באינטרס הציבורי ראו גם ע"פ 8092/04 **חביב נ' מדינת ישראל** (10.9.2006) [להלן: **"עניין חביב"**] שם פסקה כב' השופטת א. פרוקצ'יה כי -

"מבחינת האינטרס הציבורי בהגנה על שלום הציבור ובטחונו, שיקומו של עבריין מועד תורם לקיומה של ציפייה כי לא יחזור לעולם הפשע. ציפייה זו מקדמת את טובת הציבור ומתיישבת עם אינטרס חברתי רחב. שנית, מבחינת העבריין, השיקום המוצלח פותח בפניו אופקי-חיים חדשים, ולראשונה עולה תקוה כי יוכל לפנות לדרך חיים בונה, שבה יוכל להשתלב באורח חיים יציב וקונסטרוקטיבי."

ועדיין, יש להדגיש כי אין לנאשם זכות קנויה לשיקום טרם גזירת הדין. לא כך היה לפני תיקון 113 ולא כך היום [השוו רע"פ 7572/12 **הזייל נ' מדינת ישראל** (23.10.2012)].

12. לטעמי, אין לקבוע מראש העדפה של ערך אחד על משנהו. שני הערכים המתחרים (ערך ההלימה וערך השיקום) מושרשים עמוק בבסיסם של ערכי יסוד בחברתנו ובשיטת המשפט, ואף שעקרון ההלימה נקבע במשפטנו כעקרון מנחה, עדיין הותיר המחוקק גם את המקום הראוי לבחינת שיקולי שיקום - אם במסגרת סטייה ממתחם העונש ההולם לפי סעיף 40ד בחוק העונשין, ואם בתוך מתחם העונש ההולם, לפי סעיף 40יא(4) בחוק העונשין, המורה כי יש לשקול את מאמציו של הנאשם לחזור למוטב.

הציבד אם כן תוכרע אותה דילמה? ומדוע לא נאפשר זאת בכל מקרה ומקרה, בבחינת חלופה למעצרו של נאשם

(גם לאחר הכרעת הדין). הכיצד נבחין בין מקרה נכון לכזה שאינו כך?

וידוגש: אין לנו עניין בשאלה של גמילה כחלופת מעצר, בטרם הורשע הנאשם, שלעניין זה נקבעה ההלכה בבש"פ 1981/11 **מדינת ישראל נ' סויסה** (21.3.2011) [להלן: "**עניין סויסה**"] והגם שהכללים הוגמשו מאז, עדיין העיקרון נותר בבסיסו, והוא שהדין בהליך הגמילה צריך שייעשה במסגרת הדין בעונש [ראו בש"פ 4036/15 **ישראלי נ' מדינת ישראל** (22.6.2015)].

13. תוצאות הליך שיקומי רלוונטיות לשלב גזירת הדין בהתאם לתיקון 113 בחוק העונשין והיו גם קודם לכן בטרם אותו תיקון. אלא שאנו נמצאים בשלב מוקדם יותר והוא - האם בכלל להתחיל בהליך שיקומי חיצוני למעצרו של הנאשם, על מנת לאפשר לו למעשה להגיע לשלב הבא של גזירת דינו לאחר שעבר שיקום מוצלח. נכון הוא כי במרבית המקרים קיימת זיקה הדוקה בין רצונו של הנאשם לטיפול לחששו מפני תוצאתו של ההליך המתנהל כנגדו. ואולם, עצם קיומה של זיקה כזו, כשלעצמה, אין בה כדי לדחות בקשתו של נאשם להיגמל מהתמכרות לסם.

כאן נכנס לטעמי **השיקול הראשון** שעל בית המשפט לשקול הוא שיקול **סובייקטיבי** ועניינו **כוונת הגמילה שבלב הנאשם**. יהיה על הנאשם להוכיח כי כוונתו זו כנה ואמתית, וגם אם שבבסיסה לא היתה מגיעה לעולם אלמלא נעצר - עדיין, כיום שינה באופן כן את חשיבתו ויש סיכוי טוב שאותה כוונה תתממש.

הדרך להוכיח זאת לא תהיה בהתבטאות בעלמא: לצד ביטוי חרטה כנה יש צורך להוכיח כוונה להשתקם במעשים של ממש, בין אם יהיו אלו ניסיונות והצלחות עבר, בין אם היה זה הליך שנקטע באיבו עם מעצרו של הנאשם ובין אם בדרך אחרת. הליך גמילה שהחל הנאשם במקום מעצרו, בהחלט עשוי להוות הוכחה טובה לכנות זו אם הוא אמתי וסדור.

14. לצד כוונת הנאשם להשתקם, כבחינה סובייקטיבית, **יש לשקול את פוטנציאל ההצלחה בהליך**, מנקודת מבט **אובייקטיבית**, לרבות בהתבסס על ניסיון החיים. במסגרת זאת יש לבחון, בין היתר, את עברו של הנאשם, גילו, התנהלות הנאשם במעצרו, שיתוף פעולה עם רשויות אכיפת החוק לרבות בעיקר שירות המבחן, עצמת התמיכה החיצונית (משפחה, סביבה), וכמובן - הצלחות או כישלונות עבר [לעניין שיקולי ההצלחה ראו גם ע"פ 1903/13 **עיאשה נ' מדינת ישראל** (14.7.2013)].

15. **שיקול נוסף עניינו במבט לעתיד תוך "הצצה" לשלב גזירת הדין:** על בית המשפט לבחון רעיונית כיצד ייגזר דינו של הנאשם אם יצלח ההליך השיקומי. אם ימצא בית המשפט שתהיה להליך השיקום המוצלח השפעה דרמטית על גזירת הדין, הרי שלפנינו הצדקה לאפשר זאת, ובכך נקיים את מצוות "הבא להיטהר, מסייעין אותו". מנגד, אם ימצא בית המשפט כי גם אם יצלח השיקום, עדיין סביר שלא תהא לכך השפעה ממשית על גזירת הדין, שאז לא נכון יהיה לדחות את גזירת הדין.

במסגרת שיקול זה, יובאו בחשבון גם שיקולי חומרת העבירה ועברו של הנאשם. נזכיר בהקשר זה את הוראתו של סעיף 40ד(ב) בחוק העונשין שלפיו במקרים שבהם מעשה העבירה ומידת האשם הם בעלי חומרה מיוחדת, הרי שהכלל הוא שלא תאפשר סטייה ממתחם העונש ההולם גם לא מטעמי שיקום.

16. **שיקול נוסף נוגע למסוכנותו של הנאשם:** שהרי בשלב זה מתבקש למעשה שחרור ממעצר לחלופה שאינה הרמטית, ועל כן יש לבחון רכיב זה, באופן הדומה לזה שבהליך המעצר.

ומהכלל אל הפרט

17. ראשית לעניין מהותה של העבירה.

עניין לנו בעבירות חמורות של סחר בסם. גם עברו של הנאשם מלמד על מסוכנות רבה בהקשר לעבירות הסמים. העובדה כי הוא כה מכור מלמדת גם היא על מסוכנות הנובעת מייאוש להשיג את הסם, כפי שעולה גם מתוכן תסקיר שירות המבחן.

ברור בהקשר זה כי בשים לב למהותן של העבירות, מתחיל מתחם העונש ההולם במאסר של ממש ויש צפי גם להפעלה של מאסר מותנה, בוודאי חלקו. עמד על כך גם התובע בטיעונו.

המשמעות היא שאם לא ימצא בית המשפט לסטות ממתחם העונש ההולם, יחויב הנאשם בעונש מאסר ממשי ולא קצר. מנגד - הליך שיקומי מוצלח בהחלט יכול להשפיע דרמטית על גזירת דינו של הנאשם.

הדברים נאמרים בזהירות ומבלי לטעת כמובן ציפייה כלשהי אצל הנאשם או להוות התחייבות כלשהי מצד בית המשפט.

18. מתסקיר שירות המבחן יש ללמוד כי מדובר במי שהוא מכור ואף מכור קשה. הגם שבעבר הצליח להיגמל מסמים **קשים**, הרי שלאחרונה שב אליהם ובהיקף משמעותי עד כדי סיכון לגוף, והדברים עולים בתסקיר ואף בתיאור הסגור את שראו עיניו בבית החולים.

הנאשם מביע עניין אמתי להיגמל כעת. הוא אכן הגיע לשפל מסכן חיים וקיבל החלטה לפחות לנסות. עולה מהתסקיר שהתעניין בכך עוד לפני מעצרו. נכון הוא שאין בכך כדי להבטיח הצלחה אולם יש בכך אינדיקציה לרצון כן ואותנטי, שאינו קשור דווקא במעצר.

19. באשר לסיכויי ההצלחה, לא הונחה תשתית לשכנוע בדבר סיכויי ההצלחה של ההליך השיקומי המוצע. עם זאת, עולה מתסקיר שירות המבחן כי במסגרות סגורות, מאורגנות ובעלות גבולות ברורים (כדוגמת בית הסוהר), שיתף הנאשם פעולה בהליכים טיפוליים ולקח חלק בקבוצות טיפוליות כולל הימנעות משימוש בסמים. עולה כי במסגרות אלו גם הצליח הנאשם לרכוש השכלה ומקצוע. הנאשם אף הפחית בתקופת המעצר הנוכחית את תחילפי הסם ואף עבר ממתדון לסבוטקס, לקראת קליטתו האפשרית בקהילה.

כל אלו, ביחד עם המוטיבציה הגבוהה, בהחלט נותנים תקווה ומעלים את רף הציפיות להצלחת הטיפול.

20. בשונה ממקרים אחרים שראינו כאן, המשפחה יכולה לתת תמיכה משמעותית יותר. נכון הוא שעד כה לא היתה מסגרת תומכת שכזו, אולם עצם העובדה שמדובר במשפחה נורמטיבית והעובדה כי בעבר הצליחה המשפחה בתפקידה כמפקחת וערבה (וידעה לדווח על הפרת תנאים), מחזקת את סיכויי ההצלחה, שהרי יש לבחון את מידת מחויבותו של הנאשם לא רק להליך אלא גם לסביבתו ולמשפחתו.

21. שיקול נוסף שיש להביא בחשבון הוא מסוכנותו של הנאשם.

צודק ב"כ המאשימה כי עברו של הנאשם מכביד וכי יש בכך כדי להצביע על מסוכנות גבוהה. הדברים כה נכונים שאין צורך להרחיב עליהם.

בהקשר זה, נכון הוא שגם לא מדובר במקום סגור הרמטית ובכל רגע לכאורה יכול הנאשם לצאת את הקהילה. ההנחה היא שבעת יציאתו מהקהילה הוא יהיה נתון ברגע משברי וכמיהתו לסם תדריך אותו.

לא נעלמה מעיני העובדה שבעברו של הנאשם (לפי כשש שנים) גם עבירה של התפרצות לבית מגורים.

22. אני סבור כי בנסיבות שלפנינו, בשים לב למהות העבירות ולנסיבותיהן של העבירות (מכירת מנות בודדות של סם חשיש) מדובר במסוכנות משמעותית אולם ניתן בהחלט לקחת לגביה סיכון חברתי למול אותו סיכוי שיש אם יצלח ההליך.

אני סבור כי נטילת האחריות המהירה מצד הנאשם, התבגרותו היום (מאז נשפט כקטין) והעובדה כי משפחתו תהיה ערבה להסגרתו למשטרה בסמוך לעזיבת הקהילה אם זו תתרחש - מאפשרים את האומץ לאפשר לנאשם ניסיון גמילה משמעותי לראשונה בחייו.

משכך, ועל אף השיקולים שכנגד, אני נכון להיעתר להמלצת שירות המבחן, ולדחות את גזירת הדין לצורך תחילת הליך השיקום.

סוף דבר

23. בית המשפט ייעתר לבקשת הנאשם על פי המלצת שירות המבחן ויושיט לו יד לפנות להליך גמילה, בטרם יגזר דינו.

לשם כך אני מורה לשב"ס להביא את הנאשם ביום ראשון 12.11.2017 עד השעה 12:00 לקהילה הטיפולית "צעדים" שבבית החולים קרית שלמה [להלן: "הקהילה"] ושם לשחררו למעשה בהליך של "מדלת אל דלת". אני אוסר על הנאשם לצאת מאותה קהילה, ומבהיר כי הפרה של הוראה זו תביא למעצרו ולגזירת דינו באופן מיידי.

24. אני קובע דיון מעקב ליום 24.1.2018 בשעה 12:30 (המועד תואם עם הסניגור). לקראת דיון זה יגיש שירות המבחן תסקיר מעקב ובו יתייחס למידת השתלבותו של הנאשם בקהילה ולצרכים הטיפוליים העתידיים, לרבות צרכי היציאה מהקהילה, ורק אז יינתנו הוראות נוספות לאפשר זאת.

25. אני מורה לקהילה ולאמו של הנאשם להודיע מיידית למשטרת ישראל, לשירות המבחן ולמאשימה על כל הפרה של הנאשם ועל כל עזיבה את תחומיהן. ככל שתהיה זו עזיבה מתוכננת, מתבקש כי קודם כל תוזמן משטרה על מנת לאסוף את הנאשם מפתח המקום.

26. אני מורה לקהילה להביא את הנאשם לכל דיון.

27. להבטחת מילוי התנאים יחתום הנאשם על התחייבות עצמית בסך של 10,000 ₪ ואמו, הגב' שמחה תורג'מן תחתום אף היא על ערבות צד ג' בסך של 10,000 ₪.

המזכירות תשלח העתק הפרוטוקול בדחיפות לשירות המבחן, וחזקה על הסנגור שיעשה זאת גם כן.

זכות ערעור בתוך 45 יום לבית המשפט המחוזי.

ניתנה והודעה היום כ' חשוון תשע"ח, 09/11/2017 במעמד הנוכחים.

איתי ברסלר-גונן, סגן נשיאה

[פרוטוקול הושמט]

החלטה

ממילא הוראת השחרור מ"דלת לדלת" היא ליום ראשון, ועל כן אין צורך בעיכוב ביצוע, שממילא מוגבל ל-48 שעות. ככל שיוגש ערר, ניתן יהיה לבקש עיכוב ביצוע מבית המשפט המחוזי.

ניתנה והודעה היום כ' חשוון תשע"ח, 09/11/2017 במעמד הנוכחים.

איתי ברסלר-גונן, סגן נשיאה